

Damir Karakaš
PROSLAVA

prevedel Jurij Hudolin

Hiša

Noč, črn gozd, okostnjakova roka, ki je nenadoma zrasla pred njim; zgrabil je puško in kriknil: »Nikoli me ne boste prijeli!« Ko je pritisnil na sprožilec, se je prebudil in se počasi dvignil na komolce: z enim očesom opazuje, z drugim prisluškuje; nato se previdno zvali nazaj, v mehko kotanjo med zlatolistnima bukvama.

Ležal je ohomotan v sivo vojaško odejo in se skušal s pogledom znova preriniti skozi meglo, vendar še vedno ni nič videl; iz ene meglice se je valila druga, še gostejša, da ni mogel videti niti lastne puške poleg dolgih in otrplih rok. V tišini je spet začel prisluškovati; dlan je potisnil za uho, da bi bolje lovil zvoke; globoko v ušesu mu utripajo drevesne žile. Nato je zapihalo, vse močnejše in hladnejše; v nekem trenutku se mu je zazdelo, da veter globoko v gozdu igra na votle kosti nekoga; takoj je pomislil na vse tiste človeške kosti, ki so jih zveri še leta po vojni raznašale po gozdu.

Zbudilo ga je sonce; tako močno je pripekalo, da je moral vzeti čutarico, si zmočiti dlan in se zmasirati po vročem zatilju; potem je sonce izdajalsko pobjlesnilo v cev puške in v hipu jo je potisnil pod scufan rob odeje; potegnil se je globlje v trstičje, si pred nos postavil nekaj vej, da bi bil čim manj opazen, in njegova rumenkasto rjava uniforma, zaradi katere

so jih nekateri imenovali rumene mačke, se je skladala z vse debelejšimi nanosi listja; to padanje ga je začelo z vsakim na novo odpadlim listom, ki mu je z nevidnimi nitmi pritegnil pogled, po malem skrbe- ti; ko bo gozd popolnoma ogolel in na vejah ne bo več nobenega lista, bo vse postalo jasnejše, opaznej- še. Na srečo, je pomislil, bo kmalu – kakor se je do podrobnosti pogovoril z ženo, ko se je nekega večer- a v zavetju mraka priplazil do hiše in jo videl prvič po dolgem času – končano skrivališče, v katerem ga nihče ne bo mogel najti; ponovno preganjan od te podobe tajinstvenega skrivnega mesta je začel pošev z očesom zreti navzdol; zdaj je bila vas, teh deset hiš, zgrajenih iz na grobo stesanih smrekovih desk in po- kritih s skodlami, videti kakor slika, iz katere ljudje v uniformah včasih izstopajo, včasih vstopajo vanjo; kot že prejšnje dni je videl, kako s puškami pred seboj iščejo in z bajoneti prebadajo kopice sena; pogled se mu je obesil na nekega vojaka: ves čas ga je imel na očeh. Vojak je najprej, kakor da je sam sebi dovolj, vkopano stal na dvorišču in potem stopil v hišo; tr- znil je s pomikom roke, hitrejšim od misli, kot da ne bi vedel, kaj je nameraval z iztegnjeno roko; potem je med dvema izostrenima pogledoma na vas pomislil, ali mu je bila ona – njegova Drenka – ves ta čas vojne zvesta: v hipu se je spomnil, da se je z njo tudi oženil zato, ker je vedel, da ga nikoli ne bo izdala, prevara- la: vedno je to videl v njenih očeh, že od takrat, ko jo je prvič srečal, ko sta drug drugemu, plešoča v kolu, pošiljala nasmeške; vojak je hitro prišel iz hiše, stopil v hlev, se spet pojavil in si dvakrat otresel škornje. Za

njim sta na dvorišče od nekod prišla še dva, vendar v temnih uniformah, ogrnjena s plašči; njuna dolga in ostra bajoneta, nasajena na puške, sta se bleščala, kakor da bi nase navlekla vso svetlobo dne: korakala sta, se prikazovala med kopicami sena, izginjala, vstopala in izstopala iz hiš: ležal je in opazoval vsak njun premik.

Ko je po gozdu razganjalo vse bolj močne sončne žarke, se je spomnil, da bi moral odvreči vse, kar je na njem kovinskega, saj bi se na soncu lahko zableščalo: najprej je, ležeč na boku in vrteč trup levo-desno, slekel zgornji del uniforme, ga zložil v nahrbtnik, v katerem sta bila nekaj streliva za puško in žepna britev na zaklop, si šel z dlanjo čez enotedensko brado in pomislil, da bi se moral obriti. Premislil si je, si odpel in v nahrbtnik počasi potisnil usnjeni opasač z revolverjem v futroli, ki ga je že na začetku vojne vzel nekemu mrtvemu soborcu. Iztegnil se je, še naprej opazoval in upal, da se bo z novo perspektivo spremenila tudi misel, da ga bodo zaradi vse močnejšega osipanja listja vseeno opazili in ga potem pred vsemi v vasi – pred njegovo družino, ženo in otroki – ustrelili! Tisti vojaki spodaj so izginili neznano kam, ni jih več opazil, zato je, kakor da temu nazdravlja, vzel čutarico in v istem trenutku, ko je gledal proti vasi in nagibal, odpil nekaj požirkov vode, ki je na soncu postala precej mlačna.

Počasi se je prestavil na drugi komolec in pogled spet osredinil na svojo hišo: v njegovem vidnem polju

sta se nenadoma pojavila dva dečka in za njima ženska v širokem črnem krilu (njen brat je pred kratkim padel med prebijanjem na Pasjem vrhu), in nezavedno se je premaknil na mestu; vse, kar je v tistem hipu opazil, si je kakor vedno, ko je gledal s tega zornega kota, želel zadržati v sebi; ženska je z dolge žice med slivovimi drevesi za hišo pravkar jemala belo perilo, dečka pa sta, približno iste višine, tekala okrog hiše in drug drugega skušala preglasiti. Ko je ženska do vrha napolnila košaro s perilom in si jo oprtala na rame, ju je poklicala; takoj sta pritekla; za hip se mu je zazdelo, da ženska in dečka v hišo odnašajo mrtevca, zato je s sunkovitim gibom glave odgnal črne misli. Še močnejše se je zastrmel v fanta; ženska ju je spremljala in nekaj nerazumljivega kričala za njima. Verjetno ju je opominjala, naj se ne spotakneta na visokem hišnem pragu, na katerem se je sam kot otrok večkrat spotaknil, padel, si razbil koleno, nekoč pa se mu je na tem pragu razcvetel tudi nos. Ko je bilo dvorišče spet opustelo in so bile tam le še debele sence hiše in lipe, ki je rasla tik ob njej, je v prsih začutil bolečo samoto; v vsem okrog sebe je čutil njeno prisotnost, v listju, drevesih, oblakih, muhi, ki je brenčala okrog glave in delala zapletene osmice, kot da bi nekemu pošiljala skrivnostna sporočila, zato jo je s hitrim sunkom dlani zmečkal.

Ležal je na odeji, ki je v zadnjih dneh vsrkala vonj gnilega listja in vlažne zemlje: spod gostih obrvi je običajno opazoval vas in mešani gozd nad glavo, v njem pa je vsakič videl manj barv. Včasih je s kotic-

kom očesa ošvrknil bleščečo kroglo sonca in s pogledom preračunaval čas, ki mu ni nikoli tekel tako počasi: nenehno je ležal na enem in istem mestu, v nosnicah čutil ostri vonj taleče se smole in vse, kar se je premikalo okrog njega, ga je začelo dražiti: sonce, veter in ptice, ki s svojimi prhutajočimi zvoki pogosto preletavajo nizko nad gozdom.

Ko je popoldansko sonce naposled zašlo za temnimi oblaki, je vzel puško, kopito iz orehovine pritisnil ob desno ramo in buljil v vas skozi mušico orožja; spet so se pojavili, iskali, se pogovarjali z vaščani – ves čas jih je imel na repetirki; na jagodici prsta je začutil pulz sprožilca, ni mislil streljati, to bi bila navadna neumnost, vendar mu je takole, v uglaševanju telesa z mušico, hitreje mineval čas. Pred nočjo je še močnejše napel ušesa; bil je vznemirjen, saj je vedel, da bo vsak hip prišla, mu prinesla sveže novice, hrano, vodo. V tišini in polmraku je prisluškoval njenim korakom, ki bi jih lahko prepoznal med tisočimi; hodila je previdno, kakor srna, zastajala, kot bi o nečem premišljevala, in spet naglo nadaljevala. Komaj je čakal, da jo objame; in če bi bila z njo po kakem naključju še otroka, toda, je pomislil, bolje, da otroka ničesar ne vesta; videl ju bo, ko bo čas za to.

Počasi je prilezla iz goščave: obute je imela opanke iz ovčje kože in čez preprosto črno obleko ji je bin-gljala pastirska torbica z modrimi in rdečimi resicami. Za hip se je obrnila, telo ji je prežl izdih, stopila je k njemu, pokleknila na gola kolena in mu šepnila

skozi napol vdih: »Tu sem,« in takoj začela jemati iz torbice: odlomljeni kruh, zapečen in rumen kakor sonce, ki je pravkar zašlo za hribom, košček sira, olupljeni kuhani jajci in pletenko vode, zaprto s koruznim storžem: »Ali vi imate?« je vprašal. »Onadva ne smeta biti nikoli lačna.« Pokimala je, in še preden je jenjala z zadnjim gibom, je iztisnila: »Nikoli nista bila lačna.« Pokimal je in začel jesti, z roko je skušal čim več zbasati v usta: »Kako je spodaj?« Žvečil je, gledal krajec kruha v roki, in ne da bi čakal na odgovor, vzel čutarico ter iz nje stočil nekaj kapljic na zemljo; začel je natakati novo, svežo vodo in kloktaje pil ter s tekočino potiskal hrano navzdol. Ženska je globoko zavzdihnila in rekla, zapolnjujoč s kratkimi vzdihmi razpoke med svojimi besedami: »Iščejo te, vsak dan vas iščejo, vso vas so pretaknili.« Brez razloga je nekajkrat stresel pletenko vode in rekel: »Lahko mi nasujejo sol na rep.« Spet je odpil požirek in z vijakastim pokrovčkom zaprl čutaro, žena pa mu je z rokava odstranila suho šiško in komaj slišno, z nekakšnim glasom iz spletenega večglasja, kakor da ne misli le ona tako, rekla: »Pomislila sem, da bi se jim predal in povedal, da nisi kriv.« Najprej si je z dlanjo obrisal mokra usta, se izkašljaj, prisluhnil njenemu pridušenemu dihanju in nato s pogledom proti vasi, ki mu je za hip spojil obrvi, rekel: »Predal se bom, ko bo čas za to, ne pa takrat, ko bodo to hoteli oni!« Na koncu, ko je pojedel vse, je s konicami prstov pobral iz trave drobtine kruha in sira ter si jih požrešno potiskal v usta; približal se je ženi, jo objel, pobožal po laseh, spetih v črn rep, ki ji je padal po

močnih ledjih; nekaj časa je imel glavo prislono ob njeno in čutil v hrbtenjači neko čudno sproščenost, kot takrat, ko je kot deček z mamo v gozdu pasel živino in ji je položil glavo v krilo, ona pa mu je trebila uši. »Predal se bom čez dva, tri mesece, ne pa zdaj, ko je kri še vroča,« je rekel, se vzravnaval v sedeči položaj in začel spet prelivati vodo v čutarico. »No, si končala?« Zaprl je steklenico in takoj zatem še čutaro. »Še malo,« je rekla, v sebi pa je ponovil te njene besede. »Mijo,« je pristavila, »misliš, da se bo vse to dobro končalo?« »Ne more biti drugače kot dobro,« je rekel, prestavljal telo v drug položaj in gledal visoko nad glavo v že precej mračen gozd, kakor da bi ji hotel povedati, naj se odpravi nazaj. Na hitro ga je objela in se močno stisnila k njemu. »No, pojdi zdaj,« jo je pobožal po hrbtu, počasi legel poleg puške, »in pazi na otroka,« je rekel in začutil, kako ga je pri besedi »otroka« v grlu rahlo zapeklo.

$\frac{12}{13}$

Ko je popolnoma izginila iz njegovega vidnega polja, pomikajoč se med drevesi kakor senca, je začel misliti na to, kaj bo rekel nekega dne, če se preda (zaprl je oči, da bi lažje razmišljal o tem); naravnost jim bo povedal, kako je bilo v resnici, da se je začelo s tisto proslavo, ko se je na oder v mestecu G. povzpел govornik s cilindrom (prvič v življenju je videl tak klobuk) in sporočil (še vedno se spomni teh treh robustnih stavkov): »Vsakega, ki bo ogrožal obstanek naše države, bo doletela smrtna kazen« in potem »Ti so nevarnost za našo prihodnost« in na koncu (njim tega ne bo niti omenjal) »Komunizem je isto,

kakor da bi brat porival sestro«. Če mislijo, da je kriv, ker je verjel temu učenemu človeku, sam misli, da ni, saj ni nikogar ubil niti zaklal, razen mogoče takrat, ko je streljal na tiste, ki so streljali nanj, bila je vojna in v vojni se strelja, naj mu, če hočejo, pošteno sodijo, bo že odsedel svoje; le da bi se lahko čim prej vrnil k ženi in otrokoma; k škrti zemlji, saj druge nima; prestavil se je iz ležečega v sedeči položaj in spet na hitro nekam, še sam ne ve, kam, ter dvignil pogled; potem si je ves nemiren začel oblačiti vojaški plašč, da ne bi mislil na nič več; na slepo je zapenjal enovrstne gumbe iz kovine od spodaj navzgor in se komaj spravil v red: na koncu si je na vojaški srajci popravil ovratnik: potem se mu je ob podobi – kjer s sekiro na rami in z visokima plečatima sinovoma, ki veselo popevajoč korakata za njim – nenadoma pojavilo dobro razpoloženje in oddahnil si je, da bo še vse v redu. Nekoč bom, je pomislil in strmel v blaten rokav, pomirjen s prisotnostjo črva, ki je že dolgo grizel v njem – in tako je lahko pomirjen tudi s tistimi, proti katerim se je boril v vojni – o vsem tem ob ognju pripovedoval svojim vnukom.

Noč je bila še naprej polna mesečine, vzela je puško in vstal; okrogla luna je ves čas kakor vsevidno oko spremljala njegove previdne korake: zelo dobro je poznal ta teren, vsako, še najmanjšo stezo v gozdu, vsako drevo, kamen. Tukaj je nekoč kot deček leta čuval živino. Stopil je na travnik, nekaj časa korakal okrog leskovega grma, polnega nočne svežine, in nabiral lešnike. Skoraj dve uri se je klatil po tem

trstičju, trgal grozde lešnikov in se potem z žepi, nabrekli od plodov, odpravil nazaj. Niti mimo enega drevesa ni šel, ne da bi se zazrl vanj; zazdelo se mu je, da bi vsako lahko v hipu oživel in ga zgrabilo za vrat. Potem se je – na hrbtu še naprej čuteč pogled mnogookega gozda – pospešeno vrnil v svoj log, se ohomotal v odejo, privzdignil ovratnik ter v dalji prisluškoval škrtanju pušk in skovikanju sove, ki je še bolj zgoščevalo mrak. Puške so čez nekaj trenutkov umolknile, začelo pa je grmeti, nekje globoko v gozdu je pravkar udarila strela: bal se je, da ne bi začelo deževati: premočen bi težko zdržal še nekaj dni; moral bi se skriti v bližnjo votlino, a ni bil prepričan, da je vsak dan ne preiščejo; pozna jo vsak, še najmanjši otrok v tem kraju. Odložil je puško poleg sebe in razmišljal, kje naj jo pusti, ko se bo premaknil v skrivališče: spodaj bo dovolj revolver s polnim šaržerjem, si je mislil, puška bi mu bila le v napoto. Strele so še naprej bliskale: svetloba in mrak sta se mu izmenjevala v enem strnjenem pogledu.

Zjutraj ga je še omamljenega od sna prebudilo petje ptic, z desne je slišal pastirje, kako glasno gonijo ovce na pašo, njihove glasove, skrhane od nenehnega kričanja, in zvoke brušenja kos, ki se glasno prepletajo drug z drugim; potem levo od sebe, kako po bližnjem gozdnem kolovozu voli vlečejo vprego na lesenih kolesih, utrjenih s kovino; pod seboj drobijo kamenje. Potem mu je izza teh zvokov, bolj kot iz lastne glave, privandral spomin na pokojnega očeta; nekoč so z voli po tem istem grbastem kolovozu, polnem ostrega

kamenja, mama, oče in on na vpregi vozili nasekana bukova drva, Mrkonja pa je imel tako razrezana kopta, da je oče sezul volneni nogavici in ju ohomotal volu na bolno, šepavo zadnjo nogo.

Ko je iz dlani počasi zobal lešnike, mu je pozornost pritegnilo občasno drdranje mitraljeza: prihajalo je z druge strani vasi, iz trebuha ogolele planine, katere blede vrh je bil še podnevi komaj viden; pod zobmi je lomil lešnike in s pogledom prečesaval vas; zdaj ni bilo vojakov, ki so tam vsak dan prehajali, čeprav bi, roko na srce, lahko vsak hip vdrli v vas. Bal se je, da ne bi začeli prečesavati gozda okrog vasi, in vedel je, da se bo to nekega dne moralo zgoditi: pogledal je v kupolo neba: sivi oblaki so spet kazali na dež; nekajkrat se je zabliskalo in ognjene črte so se vsake toliko preganjale druga za drugo po nebu. Potem je nenadoma vse utihnilo, se ugasnilo. Le po nebu je jadral skobec, na vedrem nebu, kakor da ne sme nikoli končati svojega leta; gledal je za njim in ob globokem vzdihu pomislil: ah, prijatelj, če bi le imel tvoja krila. Potem je zadovoljno in s hvaležnostjo pogledal v nebo, ki mu je dneve in dneve šlo na roko, in si rekel v brk: »Danes nič od dežja.«

Tam, kamor je strmel zdaj, je bilo nebo povsem poševno; če bi skozi to krivuljo vsaj hitreje lahko pregnal čas. Jedel je lešnike in okrog sebe pljuval drobne lupinice, med vsakim zalogajem pa se je kopicil čas; še en osredotočen pogled v vitke veje, redko listje, ki je bilo ves čas v gibanju, kakor da je v dilemi ostati

ali pasti, v neki list, ki je vijugajoče padal in za seboj puščal ogolelo vejo – vse to je v njem prebujalo jezo na ženo. »Kaj, v pičko materino, še čaka!« je rekel v sebi. Kmalu zatem, ko se je umiril, je začel spremljati čebelo, brenčala je okrog cvetnih kobulic; potem je opazoval ptico, ki je najprej pela na veji, odletela z nje in si nato na kamnu brusila rumeni kljun, pa čašico cveta, v kateri je gorelo sonce – kakor točka, iz katere se bo vsak čas izvalil nov dan. Čez nekaj časa se mu je zazdelo, da je vse na tem svetu zaustavljeno v gibanju, celo njegovo srce: ležal je in ure in ure popolnjeval praznino dneva. Potem je spet začel buljiti v svilenega kožekrilca, ki je letal okrog svoje osi, kakor da ga v to bolj priganja veter kot volja; v nekem trenutku se je s palcem nežno dotaknil kobilice, ki je odskočila tako daleč, da je porušila vse zakone narave, in to ga je spet razdražilo; kar lahko počne žuželka, človek ne more; mižal je in začel zvoke okrog sebe ločevati zgolj po oddaljenem spominu; potem je nekajkrat besno lopnil po debelih nanosih listja in vsakič je kakšna ptica v šumu, podobnem premikanju zavese, zletela iz grma; oko mu je oplazila neka hitra mušica, da sploh ni opazil, kdaj je priletela; dlani je pritisnil na oči, slika se mu je za hip združila in preobrnila; videl je sebe, ženo, otroke, kako vsi skupaj srečni sedijo za mizo in luščijo fižol; vse tako, kakor je nekoč počel s svojimi starši.

Mižal je, uklanjajoč pogled, in ves čas spreminjal položaj; obračal se je, trzal, napenjal mišice na rokah in nogah, obrazu; spet je mižal, ker je tako veliko

jasneje videl (nič mu ne more pobegniti iz spomina), brskal s prsti po listju, ga drobil; v glavi mu je naga-jala pšenica, ki je na polju sploh ni bilo; nad glavo se je nadenj nagibalo drevje brez listja, polno žalostnih vzdihljajev, kakor da sočustvuje z njim; potem je, ko je na hitro pogledal, povezal oddaljeni odmev topa in krik ptice, ki je pravkar vzprhutala nad njim; obrnil se je na hrbet, potisnil roke pod glavo, zagledan v od-daljene, meglene višave. Občasno je prisluhnil novim, množičnim krikom ostrokljunih ptic, ki so izletavale iz golih krošenj, letale so gor in dol (vsaka je imela svojo krivuljo), levo, desno, kakor da bi želele izme-riti nebo; naenkrat se mu je z občutkom, da ima vro-čino, vendar je na srečo ni imel (otipal si je čelo), vse okrog njega zazdelo preveč potencirano; nebo se je rušilo v višino; veter je zavijal in vse okrog sebe hitro pozabljal; v strahu je pomislil, prisluškujoč temu po-divjanemu zavijanju, kako so v le nekaj dneh, nekaj urah, minutah njegovi otroci postali odrasli ljudje in jih ne bo mogel več prepoznati.

Predramil se je (še vedno ni mogel verjeti) in ada-movo jabolko mu je zaigralo; strmel je v široko, belo rjuho, obešeno na ograjo iz suhih kolov – dogovor-jeno znamenje. Potem se je s puško in nahrbtnikom odplazil do bližnjega skalnjaka, našel večjo razpoko, vanjo potisnil puško in strelivo in na ta kamniti otok nametal travo, prst, kamenje in praprot, v vrstnem redu, kakor mu je kaj prišlo pod roko; vrnil se je, čakal, da se popolnoma zmračí; nikakršne težave ne bo, si je mislil, neopazno se spustiti po strmini do

svoje hiše in se zavleči v skrivališče. Zdaj bi si lahko celo, če bi bil trmast, nalomil trstičja, se maskiral in pretekkel goljavo, vendar ni hotel tvegati. Ni vojakov, toda v vasi so ljudje, ki bi ga, da bi se prikupili novi oblasti, lahko izdali: vedno so, je pomislil, v našem narodu ljudje, ki so kakor dvojna ogledala.

Ko se je dan neslišno ločil od noči in se je nebo posulo s številnimi zvezdami – mrak se še ni dobro poglel po robovih gozda – si je zategnil pas in tok z revolverjem ter si oprtal nahrbtnik. Poravnal je zaležanino na zemlji, z nogama razmetal listje, se vzravnaval in storil nekaj, kar je počel že kot deček: stisnil je dlani in glasno rekel: »Pomagaj, Bog.« To, da je klical Boga na pomoč, je naredil že kdaj prej, nazadnje, ko se je prebijal iz obroča, toda od takrat, ko je bil deček, dlani ni tako močno stisnil. Stopil je naprej proti stezici, ki je bila globoko vrezana v travo, potem pa je s strani previdno sestopil po prsteni terasici (hkrati tudi meji), po kateri se je travnata klančina spuščala proti vasi; hodil je čez napete brazde, polne nočne tišine, sklonjene glave, kakor da nekaj išče, in hojo prilagajal čvrstini tal; v vsakem novem koraku je čutil nekaj dokončnega. Noben pes v vasi ni zalajal, kakor da so v sozvočju z njim; hodil je in v bistrem nočnem zraku že začutil vonj hleva; da, zanj je bil to vonj, nikakor ne smrad, kakor mu dišijo španski bezeg spomladi, mlada detelja, suho seno, in vsakič, ko je za časa vojne naletel na sveži kravjak, iz katerega se je še kadilo, je zamižal in nič ga ni moglo hitreje vrniti v objem doma kot ta vonj.

Malo je potreboval, da je s hitrimi koraki sklonjen pritekel do lipe; čez nekaj trenutkov je, poln pritajene napetosti, prilepljen stal ob koži drevesa, prepredeni s starčevskimi razpokami, in gledal navzgor, v temno krošnjo orjaške lipe. Stopil je na prste, pogledal naokrog in pospešil korak do pročelja hiše, se pritajil ob leseno ograjo s svežnji koruznih storžev, ki so viseli z nje in se nežno dotikali njegove glave: zadržal je dih, da bi bolje slišal; srce mu je razbijalo, pogledal je gor proti oknu v rumeno, nestanovitno svetlobo petrolejke: po stropu se igrajo nesimetrične sence, vsako razpoko pozna, v hiši se slišijo zvonki glasovi, rožljanje posode; potem je vzravnal vrat, se hitro premaknil z mesta in neslišno pritekel do zapahnenih vrat staje; pazil je, da ležaji tečajev ne bi zaškripali.

Pritihotapil se je med stene, zlepljene s temo, med toplo živino; bila je na nogah in ga opazovala z razširjenimi očmi; le kokoši, nameščene za leseno pregradno steno, so se vzdramile in začele v strahu frfotati s krili, vendar, je pomislil, bo vsaj žena zgoraj slišala, da sem končno prišel; počasi je za seboj zaprl vrata, pobožal vola; oba sta imela navpično belo črto od čela do rdečega gobca; sedel je na leseno korito med njiju, ju božal po gladki in napeti koži, roko pa je pod voloma iztegnil tudi do lisaste krave. »Kako ste?« je rekel z melodičnim grlenim glasom, polnim vznemirjenja, in se z vsakim novim vdihom osvobajal napetosti v telesu. Živina ga je prepoznala, še preden se je oglasil, in proti njemu stegovala vratove, ga milovala s toplo paro iz globokih nozdrvi, ga skušala

doseči s hrapavimi jeziki, in dokler se je nameščal, se je moral z lakti braniti, da ga ne obliznejo po obrazu in laseh; le kokoši so vztrajno kokodakale, vendar so se kmalu umirile tudi one: občutil je veselo vznemirjenje, ker je tukaj, v svojem hlevu, doma, poleg živine, tukaj, pod svojo ženo in otrokoma, in v nekem hipu ga je prijelo, da bi od vzhičenja še zapel, da bi čim dlje zadržal ta občutek sreče v sebi. Zgoraj, nad glavo, sta tekala otroka, se smejala, deske so škripale in se premikale in misel na petje je spodrinila nova misel, da bi bilo vseeno najbolje, da se čim prej skrije na varno.

Poslušal je še cvrčanje scaline, ki je iz krave v curku pršela po steptani zemlji, in ko je že bil pripravljen iti ven, je nenadoma zasukal rokave in ob pomoči lune, ki je ves čas kukala v hlev, vzel vile izza vrat in začel čistiti; s konicami vil je nabadal kravjake; to gnetljivo zmes je pazljivo oblikoval, vrtel, z vsake strani pomešal z vlažno slamo, jo jemal na vile in s skladnimi zamahi (koliko hlevskega gnoja je v življenju že zmetal skozi to okence) metal na kup ob zunanji steni. Zmeraj, ko je z vilami zbiral kravjake, je pazil, da ne bi poškodoval živine, kot deček se je tega najbolj bal: da bi se žival na hitro premaknila in bi jo s kovinsko konico zabodel v nogo. Potem je z obema rokama vzel svežo slamo iz kota in jo enakomerno raztresel pod živino, iz stožčastega kupčka v istem kotu je zagrabil dve, tri pesti žagovine in jo skozi prste nasipal živalim pod noge, da bi imele čim bolj suho za spanje. Na koncu je iz koša, spletenega

iz vrbovih vej, vzela snop sena in ga pravično razdelil po koritu: ko je to počel, ves predan hitrim gibom, je pozabil na vojno in na ljudi, ki ga želijo prijeti, kot da bi bil najbolj navaden dan, po katerem bo stopil iz hleva in odšel gor, v hišo, ter z ženo in otrokoma mirno večerjal.

Še nekaj časa je nepremično strmel, opazoval živino, kako obrnjena h koritu sladko prežvekuje; počasi je šel ven in neslišno zaprl vrata: previdno je pogledal na vse strani in iz nedoločljive daljave je zalajal pes; sam že dolgo ni imel psa. Za hišo je pihal topel veter in krošnje dreves so se z dolgimi vejami zapletale druga v drugo, šušljale s preostankom listja, kakor da bi si šepetaje prenašale sporočila, ki jih nihče razen njih ne sme slišati, on pa je, glej, po dolgem času na posled prišel domov. Še naprej spremljan z luninim pogledom, polnim nočnih skrivnosti, in vetrom, ki ga je prijetno božal po obrazu, se je sklonjen obrnil do kupa hlevskega gnoja, iz katerega je puhtela topla dneva, prestavljajoč počasi težo telesa z ene noge na drugo: še bolj se je sklonil in previdno umaknil na stran kos gnile deske, z vseh strani premazane z debelim in že skorjastim slojem temnega kravjaka: zadaj se je prikazala ozka, temna odprtina, bolj črna od same noči, ki ga je obkrožala. Nekaj časa je nepremično stal poleg tega kupa, ki je bil podoben pomanjšani senci hleva, in čezenj opazoval svojo hišo, osvetljeno z jasno in rumeno svetlobo, ostro vsekano v mrak; no, na nič več ni bil sposoben misliti, le nepremično je gledal v nebo in luno, kakor da bi si le z

njo hotel izmenjati kakšno misel: potem se je, počasi in po vseh štirih, z eno samo kretnjo zavihtel noter, odprtino pa zakril s tisto desko, ki jo je pazljivo, z obema rokama, namestil in ugasnil poslednji žarek lunine svetlobe.

V mraku si je s pritajenim vdihom obrisal nevidne roke ob robove hlač, glavo pa pritisnil na kolena; še nekaj časa mu je zgoščeni vonj preprečeval, da bi o čemerkoli premišljeval, o tem, kako je tole zdaj njegova usoda, rešitev, da ko bo prvič stopil od tukaj, da bo zunaj neki drugi svet, v katerem njegovi sovražniki ne bodo več sovražniki, on pa ne bo več tisti, ki bo preganjan: tako, kakor da bi se na novo rodil; edina jasna in čista misel je bila – z njo se je malo, a zanesljivo razredčil tudi vonj v nosnicah – da si je zdaj najbolj pomembno dobro odpočiti. Malo pozneje se je, obkrožen z varnostjo in toplino, ki se je stopnjevala z vsako novo mislijo na tisto lepo, ki bo prišlo nekega dne, ko bo svoboden, skrčil v položaj fetusa, zaprl oči in počasi zaspal.

Psi

Petelin je zakikirikal; sonce se je prikazalo za nazobčano steno gozda, vstopilo v sobo in se zataknilo v pajkovi mreži; nekaj časa je motril, kako žarki potujejo skozi sito pajkove mreže, potem pa je opazil ptico roparico, ki je krožila nad vasjo in iskala nekaj, kar bi jo zasidrilo. »Mati,« je zavpil, »kje so kokoši?« Zaslišal se je tanek, piskajoč glas: »Tukaj, pri meni!«

Stopil je za hišo, šel do vodnjaka, vrgel vanj leseno vedro, pripeto na verigo, in ko je potonilo, ga je z nekaj sunkovitimi gibi zvlekel nazaj, ga postavil na rob in se z vodo opljuskal pod toplimi pazduhami. »Pazi na skobca!« je zaklical. Oplaknil se je po zatilju, prsah, obrazu, rdečem od hladne vode iz vodnjaka, in se vrnil v hišo, opasano z lesenimi zaplatami; svetloba ga je za hip prehitela, vendar jo je zastrl z razmajanimi vrati. Sedel je na stol in iz komolca hitro zajemal kruh, nadrobljen v mleko, ki mu ga je mati zjutraj pustila na mizi: s pogledom je švistnil skozi okno in opazoval skobca, ki je pristal na visoki lipi, potem pa od ostrega materinega klicanja kvrrr, kvrrr – kokoši so se prestrašene stisnile okrog nje – z divjimi zamahi kril odfrfotal. »Krogla te čaka!« je kriknil za njim, čeprav ni vedel, s čim bi streljal nanj, razen s tisto staro kremenjačo iz delavnice, ki je bolj nevarna za tistega, ki strelja, kakor za onega, ki mu je krogla namenjena.

Vrnil se je noter, oblekel srajco iz domače preje in stopil na dvorišče, da bi poiskal mater. Ta je vsa v črnini, s trikotno ruto na glavi in pogledom, vsajenim globoko pod obrvmi, klečala in spravljala koprive v žakelj; prijemala jih je sunkovito, da se ne bi ožgala, kakor kadar je v požrešno peč z rokama potiskala rdečo žerjavico. »Kje je stari?« jo je vprašal mimogrede in s pogledom iskal mladega psa, ki je počasi pristopical iz izdolbenega bukovega debla. »K Josu je šel nabrusit motiko.« Pokimal ji je, šel do preklanega štora, izvlekel sekiro, si jo dal na ramo in nezavedno s hrpavim očetovim glasom rekel: »Grem do hoste tista drevesa posekat in enega bom privlekel domov.« S sekiro na rami se je obrnil in pogledal proti travniku, na katerem sta se poleg vedno utrujene ženske igrala otroka, postrižena na pisker, tekla za muho, ki je vsakemu predmetu, na katerem je pristala, dala ime, saj sta dečka veselo tekala in vzklikala: »Glej jo, muho z rogovi! Glej jo, muho z grabljami!« »Mijo moj,« mu je rekla mati in gledala čez plot v razposajena otroka, »pametneje bi bilo, da bi si poiskal ženo, jaz in stari sva bolna, ne bova več dolgo.« Z robom palca je šel čez konico sekire in rekel: »Grem.«

Sklonil se je in si s hrptom proti soncu zavihal nogavice, si pobožal močna meča, napeta od surove moči, potem pa s sekiro na rami stopil čez pokošeni travnik, posut s starimi krtinami; zagledal je orača in srečal fanta z na riti pošitimi hlačami, ki je skupaj z zasoplim skodranim psom gonil čredo ovac proti gozdu in igral na dvojnico: pokimal mu je v pozdrav,

deček mu je pomahal in še močneje pihnil v svojo dvojnico. S pomočjo vetra si je Mijo začel požvižgavati dečkovo melodijo, potem pa zapel: »Oj medved, gorska žival, kdo te češe, kdo te umiva ...«

Pri divji češnji se je ustavil in začel prisluškovati, kako na njej glasno dozorevajo črni plodovi: odtrgal je sadež, ga nesel v usta (razpočil se mu je v njih), izpljunil koščico, jo odbil z nogo in nadaljeval do bližnje hoste: stezica je bila vijugava, polna žuželk in vsak korak na tej poti, zaraščeni s travo, je poudarjal razliko med živim in neživim bitjem.

Takoj ko je prispel v hosto, je sekuro odložil v travo in začel plezati na najvišje drevo, od koder je imel popoln razgled; tja je plezal že kot deček, ko se je želel nagledati sveta – tam ni bilo razlike med nebom in zemljo, vendar le dotlej, dokler se ne povzpneš na sam vrh – takrat je nebo dlje od vsega, kar bi si sploh lahko zamislil: svež zrak mu je pospeševal gibe; čim prej si želi videti, kje je ona s svojimi ovci. Trdno se je zagozdil med viličastima vejama, objel drevo, iztegnil vrat in iskal med zelenimi stegenicami trav: ponovno je počasi zaokrožil z glavo, vrgel pogled do sosednje vasi, kjer je doma Drenka in kjer je na hribčku stala cerkev z raznobarvnimi okni, sestavljenimi iz najbolj finih koščkov sonca, ki so se bleščali tudi zdaj, poleg cerkve pa sta stražarili pokončni jablani: zaslišal je nenaden šum in pogledal dol: spodaj je po listju tekla srna, se ustavila, povetil je pogled in bilo mu je žal, da nima sekire, pod nogo mu je počila

vejica in srna je zmedeno odskočila, z očesom, zapicnim tja, od koder je prišel šum, spet je stekla, živa le, dokler teče. Mijo je počasi sestopal, in ko je bil meter od zemlje, je skočil in se spretno ujel na noge: strumno je vzel sekiro, da nadomesti izgubljeni čas, zamahnil in z ostrim rezilom začel sekati v vznožje drevesa, tresoč na njem rdeče listje: deset minut je nenehno zamahoval, vedno z istimi, skladnimi gibi in dihal skozi razpoke zraka: vsak udarec je imel svoj poseben odmev, vse dokler ni drevo pod človeškim gibom pokleknilo in zadišalo z zgoščenim vonjem srčike v sebi, Mijo pa ga je z obema rokama potisnil, da se je prelomilo in padlo na druga drevesa, ki so ga ranjenega podpirala. Znova je zasekal, ga ločil od štor, prijel in iz objema gozda potegnil na goljavo: z dobro merjenimi zamahi ga je očistil in zmagoslavno sedel nanj. Potem je vrgel mokro srajco prek glave, se spet podvival, zagrabil sekiro in se namenil k drugim drevesom, vse dokler jih ni, drugega za drugim, pet podrl in popolnoma očistil.

Spet je splezal na vrh krošnje (hitro se je vzpenjal proti nebu), zastal, se namestil zgoraj in tesno objemajoč drevo gledal naokrog, a je v širokem vidnem polju zopet ni videl, niti ni slišal zvoka zvoncev; s stisnjenimi obrvmi je razmišljal: mogoče je prišla in odšla, mogoče bo prišla jutri. Umaknil je pogled in se vrnil, v daljavi je zagledal temno podobo na kolesu: takoj ga je prepoznal, človeka z bobnom, po katerem udriha s paličicami in vzklika: »Damo vam vedeti! Damo vam vedeti ...« Sestopil je in že slišal udarce

bobna, ki se zlivajo z laježem psov: okrog pasu si je zavezal srajco, zagrabil deblo, v drugo roko vzel sekiro, in razmišljajoč o davkih in financah vlekel deblo dol proti vasi. Ko je hodil postrani, so se drevesa okrog njega naslanjala drugo na drugo in dajala vsemu privid naklona, kar mu je še povečevalo utrujenost; vsakič, ko se je ustavil, da bi si nekoliko odpočil, je slišal ropot tega bobna (rafal zvokov), kakor da bi nekje blizu iztekalo zrnje; potem je iz gozda zapihal suh veter, veliko močnejši, na juriš je zavzel gozd in vsakič, ko je zaslišal udarec na boben, ga je veter spremenil do nerazpoznavnosti: pospešil je korak, stopil prek trave, omrtvičene od vročine, komaj čakajoč, da sliši novico, ki jo prinaša glasnik.

Ko je prišel dol, je pustil sekiro in deblo ob hiši (ljudje so se že začeli počasi razhajati), stopil v hišo, si na hitro oblekel drugo srajco in šel do očeta, ki je nepremično stal sredi vasi: naravnost ga je vprašal. Ta mu je odgovoril: »V Letincu je cucek ugriznil žandarja in prepovedali so nam imeti cučke.« Mijo se je napol obrnil in opazoval človeka z bobnom, kako gre proti kolesu, se ustavi in si privzdigne nogo, tako kot jo dvignemo konju, preden ga podkujemo; stika s prsti in si čisti kamenčke, ki so se mu nabrali v ozkih kanalčkih visokih škornjev, sede na kolo in počasi odide: ko vozi po cesti in dviga prah in v napetem loku vse hitreje poganja pedala – zmanjšujoč se do velikosti žuželke – neka starka s kreketajočim glasom zakliče za njim: »Jalovo naj bo vaše seme!«

V svitu je oče kosil travnik: telo ima zgrbljeno, glavo mirno, kakor da ne bi pripadala temu suhemu, žilavemu telesu, njegova misel pa je izražena skozi nepretrgano sikanje kose: v čim bolj širokem loku obriti obraz zemlje.

Naslonjen na jablano brez plodov je Mijo opazoval očeta in njegov od sonca ožgani vrat: ko se je ta za hip ustavil, da bi nabrusil koso, mu je razbrazdani obraz lebdel nad travo. Potem se je zopet ustavil in pogled mu je zamujal na sleherno peripetijo, razen na črni brusni kamen, ki lahkotno in naravno drsi po kovini levo-desno. Mijo je, previdno stopajoč, zaobšel petelina z rumenimi mesnatimi ostrogami, saj ga ni hotel udariti z nogo, počasi stopil do očeta in počakal, da neha z brušenjem. »Daj meni, jaz bom!« je rekel. Oče se je sklonil, zagrabil svežo travo, z njo obrisal rezilo kose in rekel, škileč skozi neprijetno sonce: »Daj, odnesi kravi malo trave.« Mijo je počepnil in v naročje nabral nekaj sveže trave, krava pa je iz hiše začela zamolklo trobiti: Mijo ji je v ozek prostor hitro prinesel krmo in jo odložil pred njo v leseno korito; še vedno je ležala z nabrekli trebuhom, potem pa se je počasi, z veliko previdnostjo zaradi teleta v sebi, skobacala na noge; stal je, gledal njen napihnjeni trebuh in poslušal, kako oče v zemljo zabija kole; pogledal je ven in ga opazil, kako leži v zavetju lipe, z eno nogo nekoliko dvignjeno in drugo iztegnjeno, in urarsko natančno udarja s kladivom po robu kose, da bi jo poravnal na rezilo žiletke; oče je v enakomernem ritmu neutrudno udarjal, kakor da bi

bil zvok udarcev kladiiva zdaj za stalno tu, izterjajoč iz kose ostro žvenketanje; toda senca roke, s katero udarja, čeprav sta sam in kosa v popolni skladnosti, beži od njega in ruši harmonijo.

Mijo se je vrnil h kravi, z žeblja, zabitega v leseno steno, vzal kovinski glavnik in začel z njim drseti po sijoči rdeči dlaki (veliko nežneje po trebuhu), po vsakem potegu še bolj sijoči; krava je nagnila glavo, ga gledala z velikimi lesketajočimi očmi in, opazilo se je, uživala, saj ga je nekajkrat ljubkovalno udarila z repom po ledjih; na koncu je pobral dlako z glavnika, jo stisnil v žogico in vrgel skozi okence, pod katerim je nagneten stal hlevski gnoj: potem je zaslišal mater, ki ga je klicala na kosilo.

Oče je že sedel za mizo, zakašljal je in od tega kašlja se je do temeljev stresla vsa hiša: sedel mu je nasproti in čakal, da mati na mizo postavi posodo s fižolom. Do vrha jima je napolnila krožnike (svojega do polovice). Skozi okno se je prebijalo sonce, strnjeno v snop goste rumene svetlobe: ko so molče jedli, se je Mijo med kratkimi vdihmi prisilil, da bi jedel čim počasneje, vendar mu je to težko uspevalo, saj je navado, da je jedel hitro, prevzel že kot deček, ko se je s sestrama boril za vsak zalogaj hrane na mizi: oče je jedel počasi, vendar je občasno pospešil, saj se je tudi sam s svojimi brati in sestrami boril za zalogaje in od nekega takega boja mu je ostala brazgotina pod levim očesom, ko je mlajšemu bratu iztrgal krompir iz roke, ta pa mu je z vilicami skoraj razlil oko; Mijo

je starejšo sestro, ko mu je nekega božiča z vrha noža ukradla košček mesa, zgrabil za lase in jo tako dolgo vlekkel, dokler mu ni v roki ostal šop njenih las, čeprav ga je oče ves ta čas pobesnelo udarjal po hrbtu z votlo kostjo oglodane goveje noge, iz katere je pred tem izsesal mozeg.

Zunaj je zalajal pes, oče se je prestrašil in dejal v skromen ohlajeni krog jedi pred sabo: »Čim prej ga pelji stran.« Mijo je pogledal skozi okno proti hosti in rekel, presedajoč se po neudobnem stolu: »Mogoče bi bilo bolje, da ga Mile s puško ...« Oče je začel grabiti z žlico in potem s kruhom pomazal krožnik z vseh strani. »Kdo pa mu bo plačal to kroglo?« je rekel. Mama je vstala, pobrala krožnike in jih potopila v posodo z vodo. »Mlad je, škoda ga je,« je rekla. »Vem, da je mlad, toda žandarji nam bodo odpeljali kravo in tele v njej.« Vstal je od mize in se s pestmi oprl obnjo, globoko vdihnil in se potem odkašljaj v desno dlan. Mijo je rekel: »Kaj pa, če ga jaz s kremenjačo?« Oče je odgovoril: »Pusti neumnosti.« »Ampak če dobro pomislimo,« je rekla mati in pogledala skozi okno, »v tej hiši nikoli nismo imeli slabšega cucka. Mimo njega gre lahko vsaka lisica in nam ukrade kokoš.« Krava za pregrado je zamukala in oče se je znova globoko odkašljaj, popil vodo iz lončka in zamrmral: »Grem k njej, mogoče je žejna.« Mijo je stopil z očetom na dvorišče in ga opazoval, kako gre k drugim vratom hiše, tistim, polnim črvojedine, h kravi in ji prigovarja; sam se je namenil k leseni hišici, poleg katere je skakal črn, suh pes in

veselo mahal s štrcljem repa; ko ga je oče pred letom dni prinesel v naročju, mu je takoj – da bi bolj lajal in renčal – na štoru s sekiro odsekal rep; to je bila usoda vseh psov iz njihove vasi, oče pa je nekoč dejal: »Če bi mu odsekal tri repe, ne bi bil nič bolj hud.«

Mijo ga je močno stisnil med svojima nogama, ga pobožal vzdolž desne in leve klaviature reber in si iz žepa stresel hladen kuhan krompir: pes je pojedel krompir, se vzel na zadnji nogi in vohal Mijev desni žep; spet se je pojavil tisti skobec, navpično in počasi je prežal z neba, z lenim telesom, toda hitrim in odločnim pogledom, mati je iz hiše zaklicala pi, pi in nekaj kokoši s petelinom se je v hipu znašlo na sredini dvorišča. Potem je prišel tudi oče, zakašljal, vzela brezovo metlo in začel po dvorišču sem ter tja pometati listje, pomešano s podaljšano senco skobca.

Spet je pobožal psa vzdolž hrbtnih vretenc, in ko je odhajal z njim na zlizani verigi, mu je mati rekla: »Pazi, kam ga boš privezal, da se lahko vrneš po verigo.« Pokimal je, si šel s prsti skozi razmršene lase in krenil: hodil je počasi, pes pa kakor senca vštric z njim. V vasi je neki pes nenadoma zalajal, neki drugi se je na polju podil za ptico, potem se je slišal strel, kakor da bi počila suha veja, zatem cvilež psa in spet zamolkel strel, nato pa se je vse umirilo. Mijo in pes sta bila že na prvi strmi jasi nad vasjo: hodil je naprej, pes pa je le toliko zastal, da se je popraskal po uhlju; Mijo ga je potegnil za seboj in rekel gremo, pes je hitro stekel in med skakljanjem krajšal korak. Potem

je Mijo nekaj sto metrov ves čas pospeševal, nato sedel, da bi si odpočil, pes pa je stal za njim s težkim, iztegnjenim jezikom in ledji, ki so mu ritmično drhtela: »Že zdaj si se utrudil,« mu je rekel, ni ga hotel več crkljati, saj se mu je zdelo, da bo sicer njemu in psu ob ločitvi težje; niti pogledati ga ni hotel, da mu pes v očeh ne bi odkril tistega, kar ima v mislih.

Zaslišal je cingljanje zvoncev, znova prisluhnil, ujet v en in edini utrip srca, in s psom stopil veliko hitreje čez kamnita prsa zemlje, vse dokler ni prišel na jaso, ki so jo od nekdaj imenovali poseka, pa jaso, polno zažganih štorov; stopil je v gosto grmičevje, kjer so se zvonci slišali veliko glasneje, v istem ritmu, kot se ovcam premikajo čeljustne kosti. Pod nekim grmom je zagledal dekle: sedelo je na puloverju, z nogama postrani pod sabo, in si krajšalo čas z brskanjem po opankah. Blizu očesa je opazila pajka, kako med brstečima vejama plete svojo nitkasto mrežo, potem pa se je zastrmela v zrcalno kapljico vode in merila svojo lepoto; čez kamenje se je vrnil nazaj, zavezal psa za drevo in mu s prstom čez usta nakazal, naj bo tiho; kakor da bi vse razumel, je ta sedel, položil glavo na zemljo, čez gobček poveznil črne šape in zamižal. Mijo se je iztegnil, strmel skozi grmičevje, vzel s tal suho vejo, zamomljal in na privzdignjenem kolenu na hitro zlomil vejo, dekle pa je vstalo in se začelo ozirati okrog sebe. Mijo je na kolenu zlomil krajšo polovico veje, ki je zdaj veliko glasneje počila, in že je lahko videl blede obraz dekleta, zaradi katerega so bili njeni črni lasje še bolj črni: smejoč se je stopil iz

gozdička, preskočil beli kamen, prebičan s sončevo svetlobo, dekle pa je nasmejano sedlo nazaj v travo. Mijo ji reče: »Daj mi malo vode.« Potisne mu opleteno steklenico, on izvleče črn konopljin zamašek, popije nekaj požirkov in reče, čakajoč, da mu besede dozorijo v ustih: »Ah, rešila si me.« Dekle je vstalo, stopilo na belih, vitkih prstih do ovac in eno od njih, ki se je oddaljila in brstila grm, nagnalo z rokama, naj se vrne v čredo. »Kje pa imaš Šarka?« jo je vprašal, ko se je vrnila in s čvrsto stisnjenimi koleno sedla poleg njega. »Kje pa naj bo?« je rekla in med prsti vrtela kamenček, kakor da se vrti števec: »Oče ga je včeraj ...« Mijo je iz žepa prikotrljal suh lešnik, ugriznil, potegnili jedrce iz njega, ji ga podal, ona je odkimala. Mijo je vrgel jedrce visoko nad glavo, ga spretno ujel z usti in ga začel drobiti s počasnimi premiki zob. Vstal je in šel skakljajoč čez kamenje do grma, z razširjenima rokama, kakor da hodi čez napeto vrv na višini, nabral je še lešnikov, se vrnil in rekel: »Letos so pa res obrodili.« Sedel je še bližje k njej, tako da ji je potiskal nogo v nogo, in ona se mu je s svojo upirala: potem je sunkovito vstala, izpljunila cvet, iztegnila dlan predse in rekla: »Dež!« »Kakšen dež neki,« je mirno rekel Mijo, dvignil glavo in pogledal v temno, zategnjeno membrano neba. »Na, kapljica mi je padla na dlan,« je rekla in mu pokazala mokro dlan: ena kapljica je padla dekletu na čelo in Miju na nos. Dekle je vzelo pulover s tal in si ga čvrsto zavezalo okrog pasu, pobralo platneno torbico, si jo vrglo čez ramo in reklo: »Grem, zmočilo me bo.« »Sedi še malo,« pravi Mijo, »nisi iz sladkorja.« Toda

ona je že hitela za ovcami, Mijo pa je naglo vstal in zaklical za njo: »Si morda videla Drenko?« V teku je naredila kretnjo z glavo, da ni mogel vedeti, ali je rekla da ali ne, in tekla naprej.

Od nekod je prišel brundajoč odmev, za njim pa zapozneno počasni čmrlj, ki je komaj dohajal svoj zategnjeni odmev. Mijo je spet pogledal v nizko nebo, oblaki so bili črni, zbirali so se, šel je k psu, ga odvezal in stopil skozi igro svetlobe, saj se je sonce spet pojavilo izza oblakov: zdaj se vidi, zdaj ne, poigrava-joč se s tistim, ki bi ga rad spremljal s pogledom.

Mijo hodi in si s pogledom išče pot pod nogami; skozi nategnjeno verigo, skozi vsako objemko se čuti pospešeno pasje dihanje: bolje to, pomisli, ga pogleda prek rame ter se hitro otrese pasjega pogleda, kot da bi mu zavezal vrv okrog vratu in ga vrgel v brezdanje žrelo, kot bodo mnogi iz vasi storili v teh dneh; veliko huje bi se tudi počutil, če bi ga moral ubiti; takrat bi ga moral gledati naravnost v oči, saj kako naj ga drugače zadane v čelo, če ga ne gleda v oči; za nobeno ceno ga ni hotel raniti in kar na slepo streljati vanj; potem bi moral iz roga spet natresti smodnik, vstaviti novo kroglo, potiskati s palico v cev, vstavljati papirnate zamaške, spet potiskati in ves ta čas poslušati cvilež ranjenega psa. Ko je s prosto roko spremljal ritem korakov, vedno za dolžino verige v prednosti, hodil skozi zastor tišine, je v ustih zvil jezik in nekajkrat močno zažvižgal, saj ga je tišina v gozdu vedno strašila, pes pa je, ko je vlekel noge iz